

Věnováno památce Jiřího Flouska

Ostříž lesní (*Falco subbuteo*) ve východní části Krkonoš

Eurasian Hobby (Falco subbuteo) in the eastern part of the Krkonoše Mts.

Tomáš Diviš

Olešnice 52, CZ-549 41 Červený Kostelec; e-mail: tomas.divis@email.cz

Diviš T. 2025: Ostříž lesní (*Falco subbuteo*) ve východní části Krkonoš. *Sylvia* 61: 31–40.

V letech 1989–2025 byla ve východní části Krkonošského národního parku sledována tři hnízdiště ostříže lesního (*Falco subbuteo*). Kontroly lokalit byly prováděny v době krmení mláďat v hnízdě v poslední dekádě července až první dekádě srpna, vždy jen o jednom prodlouženém vikendu (pátek až pondělí). Do roku 2010 zde bylo nalezeno 23 obsazených hnízd, 9 pravděpodobných hnízdění a jedno možné hnízdění; 12 nálezů v katastru Pece pod Sněžkou, 10 v katastru Černého Dolu a 11 v Malé Úpě. Na 18 hnízdech bylo 45 mláďat, průměrně 2,5 mláďete. Po roce 2000 byla všechna hnízdiště v důsledku nedostatku potravy postupně opuštěna, s posledním zjištěným hnízděním v Černém Dole v roce 2005, v Peci pod Sněžkou 2007 a v Malé Úpě 2010. V dalších letech nebyl ostříž na sledovaných lokalitách zjištěn. Určujícím zdrojem potravy pro mláďata byla jiříčka obecná (*Delichon urbicum*), její početné kolonie na rekreačních stavbách však byly po roce 2000 záměrně likvidovány.

In the years 1989–2025, three nest sites of the Eurasian Hobby (Falco subbuteo) were monitored in the eastern part of the Krkonoše National Park and its buffer zone. Inspections of the sites were carried out during the feeding time of the young at the nest in the last ten-day period of July till the first ten-day period of August, always during one long weekend (Friday to Monday). Between 1989–2010, 23 occupied nests, 9 probable nesting events and one possible nesting event were recorded there; of them 12 findings in the cadastre of Pec pod Sněžkou, 10 in the cadastre of Černý Důl, and 11 in Malá Úpa. There were altogether 45 young at 18 nests, on average 2.5 young per nest. After the year 2000, all nest sites were gradually abandoned due to the lack of food, with the last nesting events found at Černý Důl in 2005, at Pec pod Sněžkou in 2007 and at Malá Úpa in 2010. In the following years, the Hobby was not found at the monitored localities any more. The essential source of food for the young was the Common House Martin (Delichon urbicum), but its numerous colonies on weekend houses were deliberately eliminated after 2000.

Keywords: Mountains, negative human influence, nesting, population decline

ÚVOD

Ostříž lesní (*Falco subbuteo*) obývá Palearktidu od severního Maroka po jihovýchodní Čínu a od severního Finska

po Magadanskou oblast a Kamčatku, ale vyhýbá se pouštním a suchým bezlesým oblastem. V Evropě žije 92 000–147 000 párů, téměř polovina z nich v Rusku, okolo 5 až 7 % v Rumunsku, Francii,

Turecku a Německu. Interpretaci odhadů početnosti stěžuje problematický výzkum z důvodu pozdního hnízdění a nízké hustoty (Keller et al. 2020). Ostrůž zpravidla hnízdí v nížinných otevřených zemědělských krajinách se vzrostlými stromy a fragmentovanými lesními porosty, koncentrovaně v blízkosti velkých mokřadů bohatých na oblíbenou kořist bezobratlých (Fuller et al. 1985, Parr 1985, Rozemeijer & de Schipper 2002). Jedinci nominální subspecie jsou v celém areálu tažní a zimují v Africe na jih od Keni (Cepák et al. 2008). V ČR hnízdí ostrůž pravidelně, ale řídce až vzácně, početněji v její východní polovině. V historii hnízdního mapování ptáků byl zaznamenán mírně vzestupný trend početnosti s odhady 100–300 párů pro období 1973–1977, 200–300 párů pro období 2001–2003 a 250–350 párů v období 2014–2017 (Šťastný et al. 2021). V ostatních zemích Evropy byl mírně pozitivní trend zaznamenán v Dánsku, nárůst v některých dalších zemích však může být způsoben vyšší aktivitou sledování (Keller et al. 2020). Ostrůž se přizpůsobil hnízdění v lesních plantážích s krátkou obnovou i hnízdění na stožárech vysokého napětí (Sergio & Bogliani 2000, Lipták 2007, Hardey et al. 2009, Bijlsma 2023). Ohrožuje ho však intenzifikace zemědělství, která způsobuje úbytek stromů, kontaminace pesticidy, úbytek nejčastěji lovených druhů ptáků a velkého hmyzu a závislost na změnách početnosti krkavcovitých (Corvidae), jejichž hnízda obsazuje (Rozemeijer & de Schipper 2002, Wiesmüller et al. 2002, Diviš 2017, Sevink 2023, Bogliani et al. 2024).

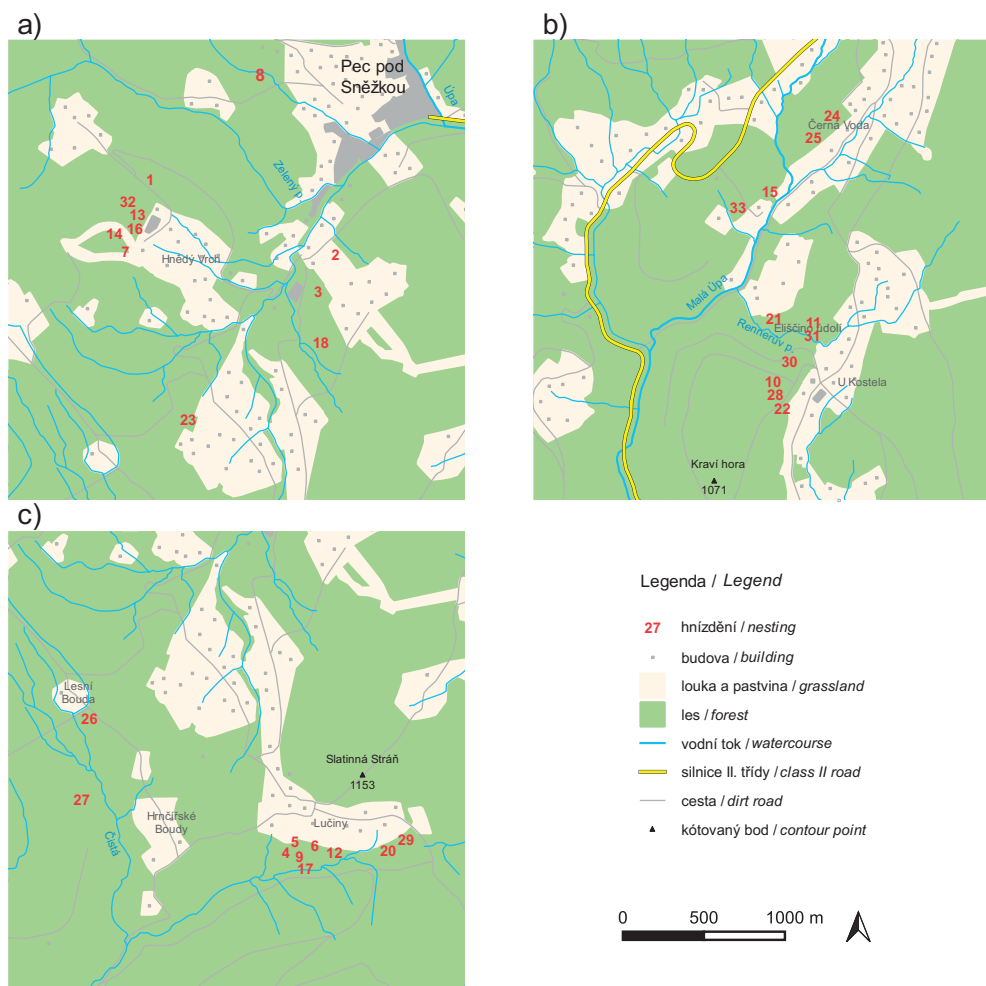
Cílem této studie je shrnout 36 let historie hnízdění ostrůže lesního v katastru tří obcí ve východní části Krkonoš a pokusit se nastínit příčiny zániku jeho hnízdišť.

MATERIÁL A METODIKA

Sledované území

Sledovaným územím byly lokality Velká Pláň, Malá Pláň, Stráň, Hnědý Vrch, Javor a Zahrádky v Peci pod Sněžkou a jejich okolí, Lučiny, Hrnčířské Boudy, Lesní bouda a Liščí Louka v katastru Černého Dolu a jejich okolí a Krakonošovo údolí, Eliščino údolí a Mokré Jámy v Dolní Malé Úpě a Horní Malé Úpě a jejich okolí. Hlavními prvky prostředí sledovaného území byly lesy s dominancí smrku ztepilého (*Picea abies*) různého stáří od holin po zbytky porostů v různém stadiu rozpadu, louky a zatravněné plochy sjezdovek a lyžařských vleků a stavby převážně rekreačního účelu rozmístěné na lučních enklávách soliterně, v rozptýlených skupinách nebo v souvislejší zástavbě v centru Pece pod Sněžkou a na Pomezních Boudách v Horní Malé Úpě. Nadmořská výška sledovaných území byla cca 800–1 200 m n. m.

Materiál tvoří nálezy obsazených hnízd, pravděpodobných hnízdění a předpokládaného hnízdění v období 1989–2025 na lokalitách Černý Důl a Pec pod Sněžkou a v období 1995–2025 na lokalitě Malá Úpa. Hnízdní výskyt na žádné z těchto lokalit nebyl zjištěn v letech 2006, 2008–2009 a 2011–2025. Po roce 2010 bylo po opakované absenci druhu na sledovaných lokalitách pozorování přerušeno v letech 2014–2018, 2020–2021 a 2023. Na začátku monitoringu hnízdění ostrůže stály náhodné nálezy obsazených hnízd během druhově nezacíleného pozorování ptáků v Krkonoších; v katastru obce Pec pod Sněžkou (obr. 1a) v roce 1989 a v katastru obce Malá Úpa (obr. 1b) v roce 1995. Obě hnízdiště jsem v následujících letech pravidelně sledoval. Od roku 1990 jsem v širším okolí Pece pod Sněžkou a v severní části katastru Černý Důl cíleně kontroloval vhodné lokality a v roce

Obr. 1. Nálezy hnízd ostříže lesního (*Falco subbuteo*) na lokalitě a) Pec pod Sněžkou, b) Dolní a Horní Malá Úpa a c) Černý Důl. Detaily hnízd jsou uvedeny v tab. 1.

Fig. 1. Findings of nests of the Eurasian Hobby (*Falco subbuteo*) at a) Pec pod Sněžkou, b) Dolní and Horní Malá Úpa, and c) Černý Důl. Details on the nests are provided in Table 1.

1994 jsem našel (obr. 2) a v následujících letech pravidelně sledoval hnízdiště dalšího páru v katastru obce Černý Důl (obr. 1c). Hnízdiště byla vyhledávána a hnízda kontrolována jen jednou ročně v poslední dekádě července až v první dekádě srpna. V roce 2019 jen jeden den v Peci Pod Sněžkou a jeden den v Malé Úpě a v roce 2022 jen jeden den na všech lokalitách. Umístění hnízdišť a hnízd bylo zjišťováno na základě chování rodičů při

předávkách potravy a její donášky do hnízda a reakcí rodičů na přítomnost potenciálního predátora.

Opakované chování páru odpovídající přítomnosti hnízda s mláděty bez nálezu tohoto hnízda bylo klasifikováno jako pravděpodobné hnízdění. Opakované přelety ptáků na lokalitě s nezjištěnou vazbou na místo hnízdění bylo zaznamenáno jako hnízdění předpokládané. Díky nápadnému chování rodičů u hnízd

s mláďaty byla zachycena všechna hnízdění, která byla aktivní v době kontrol. Avšak možná hnízdění opuštěná páry po časném hnízdním neúspěchu před datem kontroly lokalit, zachycena být nemohla. Poznatky o hnízdění ostříže na sledovaném území ve sledovaném období proto nelze považovat za zcela kompletní.

Všechna hnízda s mláďaty byla kontrolována a mláďata byla označena aluminiovými kroužky Národní muzeum Praha. Koordináty nálezů byly zaměřeny na mapách (MAPY.CZ 2025) dodatečně na základě písemného popisu umístění nálezů, u obsazených hnízd s odchylkou do cca 100 m, u pravděpodobných hnízdění s odchylkou do cca 200 m. Do map (obr. 1) jsou nálezy zařazeny pod číslem v tabulce (tab. 1). Ke sledování ptáků na vytipovaných hnízdištích z míst s dobrým výhledem byl používán triedr 10×50, pro dokumentaci hnízd fotoaparát PENTACON six TL a Canon EOS 500N.

VÝSLEDKY A DISKUSE

V letech 1989 až 2010 bylo nalezeno 23 hnízd s mláďaty nebo jejich poby-

tovými známkami po predaci a 9 pravděpodobných hnízdění, z toho 11 nálezů v katastru Pece pod Sněžkou, 10 v katastru Černého Dolu, 7 v katastru Dolní Malé Úpy a 4 v katastru Horní Malé Úpy (tab. 1, obr. 1), a jedno předpokládané hnízdění na neurčeném místě Malé Úpy (tab. 1). V letech 1989–1993 byl nalezen jeden pár buď jen v Peci pod Sněžkou nebo jen v Černém Dole, v letech 1994–1998 hnízdil pár na obou těchto lokalitách (s výpadkem v roce 1997 v Černém Dole), ale v dalších letech pak znova jen jeden pár na jedné z těchto lokalit nebo na žádné (2002, 2006). Poslední záznam je v Černém Dole v roce 2005 a v Peci pod Sněžkou naposled v roce 2007. V Dolní nebo Horní Malé Úpě byl jeden pár v letech 1995–2010 s výpadky v letech 1998, 2006 a 2008–2009 (26. 7. 2009 jsem 1 ex. pozoroval u Pomeznic Bud za přeletu na polskou stranu). Po roce 2007, resp. 2010 jsem na žádné ze sledovaných lokalit ostříže už ani nepozoroval. Během mnoha hodin pobytu v terénu v oblasti Rýchor (kv. 5361, 5461) při hnízdním mapování ptáků Krkonoš v letech 2012–2014 jsem ostříže také nezjistil, a při monitoringu lejska malého

Obr. 2. Černý Důl 23. 7. 1994, nález č. 6. Foto Tomáš Diviš.

Fig. 2. Černý Důl, 23 August 1994, finding No. 6. Photo by Tomáš Diviš.

Tab. 1. Nálezy obsazených hnízd, pravděpodobných hnízdění a předpokládaného hnízdění ostříže lesního.

Table 1. Findings of occupied nests, probable nesting events and presumed nesting events of the Eurasian Hobby.

lokalita / locality	souřadnice / coordinates	rok / year	počet mláďat / number of nestlings	poznámka / note
1. Pec pod Sněžkou	N 50°41.53367', E 15°42.83987'	1989	3	
2. Pec pod Sněžkou	N 50°41.26942', E 15°43.83378'	1990	?	pravděpodobné hníz- dění / <i>probable nesting</i>
3. Pec pod Sněžkou	N 50°41.15685', E 15°43.76685'	1991	3	
4. Černý Důl	N 50°40.09012', E 15°43.77972'	1992	?	pravděpodobné hníz- dění / <i>probable nesting</i>
5. Černý Důl	N 50°40.11297', E 15°43.82092'	1993	2	
6. Černý Důl	N 50°40.10073', E 15°43.88787'	1994	2	
7. Pec pod Sněžkou	N 50°41.29958', E 15°42.72528'	1994	3	
8. Pec pod Sněžkou	N 50°41.86233', E 15°43.44883'	1995	?	pravděpodobné hníz- dění / <i>probable nesting</i>
9. Černý Důl	N 50°40.05748', E 15°43.84280'	1995	3	
10. Dolní Malá Úpa	N 50°43.44232', E 15°48.61413'	1995	?	pravděpodobné hníz- dění / <i>probable nesting</i>
11. Dolní Malá Úpa	N 50°43.62488', E 15°48.77892'	1996	2	
12. Černý Důl	N 50°40.08930', E 15°44.00632'	1996	3	
13. Pec pod Sněžkou	N 50°41.39828', E 15°42.80125'	1996	?	pravděpodobné hníz- dění / <i>probable nesting</i>
14. Pec pod Sněžkou	N 50°41.33140', E 15°42.69567'	1997	1	
15. Horní Malá Úpa	N 50°44.06412', E 15°48.58967'	1997	?	pravděpodobné hníz- dění / <i>probable nesting</i>
16. Pec pod Sněžkou	N 50°41.34282', E 15°42.77550'	1998	3	
17. Černý Důl	N 50°40.03218', E 15°43.87113'	1998	1	
18. Pec pod Sněžkou	N 50°40.95455', E 15°43.72435'	1999	3	
19. Dolní Malá Úpa		1999		předpokládané hnízdě- ní / <i>presumed nesting</i>
20. Černý Důl	N 50°40.10195', E 15°44.20972'	2000	0	predace / <i>predation</i>
21. Dolní Malá Úpa	N 50°43.65910', E 15°48.67593'	2000	2	

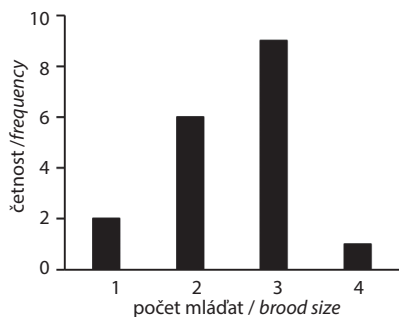
lokalita / <i>locality</i>	souřadnice / <i>coordinates</i>	rok / <i>year</i>	počet mláďat / <i>number of nestlings</i>	poznámka / <i>note</i>
22. Dolní Malá Úpa	N 50°43.33637', E 15°48.64245'	2001	(1)	skutečný počet mláďat nezjištěn / <i>number of nestlings not verified</i>
23. Pec pod Sněžkou	N 50°40.74000', E 15°43.03943'	2001	2	
24. Horní Malá Úpa	N 50°44.30938', E 15°48.92312'	2002	3	
25. Horní Malá Úpa	N 50°44.24745', E 15°48.83300'	2003	3	
26. Černý Důl	N 50°40.54255', E 15°42.67507'	2003	3	
27. Černý Důl	N 50°40.27943', E 15°42.65963'	2004	0	predace / <i>predation</i>
28. Dolní Malá Úpa	N 50°43.41135', E 15°48.62185'	2004	2	
29. Černý Důl	N 50°40.12522', E 15°44.25478'	2005	0	predace / <i>predation</i>
30. Dolní Malá Úpa	N 50°43.49692', E 15°48.67463'	2005	?	pravděpodobné hníz- dění / <i>probable nesting</i>
31. Dolní Malá Úpa	N 50°43.62487', E 15°48.73385'	2007	4	
32. Pec pod Sněžkou	N 50°41.43580', E 15°42.76262'	2007	?	pravděpodobné hníz- dění / <i>probable nesting</i>
33. Horní Malá Úpa	N 50°44.02663', E 15°48.41200'	2010	?	pravděpodobné hníždění / <i>probable nesting</i>

(*Ficedula parva*) v letech 2013, 2016, 2019 a 2022 na více místech celé české části Krkonoš jsem pozoroval pouze 1 ex. za přeletu 28. 6. 2019 u Hrabačova. Shodně se početnost ostříže změnila na celém území Krkonošského národního parku. Na základě výsledků mapování hnízdního rozšíření ptáků v letech 2012–2014 byl označen za rychle mizející druh s odhadem početnosti na méně než polovinu stavu před 20 lety (Flousek et al. 2015).

Všechna hnízda v Krkonoších byla umístěna na smrcích v prázdných hnízdech vrány šedé (*Corvus cornix*), v nadmořských výškách 850–1 120 m n. m.

Velkou závislost evropských populací ostříže na nabídce hnízd krkavcovitých zmiňují Keller et al. (2020), hnízda vrány preferuje ostříž také v jižní Aglii (Parr 1985). V okrese Náchod bylo jednou obsazeno hnízdo krkavce velkého (*Corvus corax*; Diviš 2017). V severovýchodním Polsku bylo 89 % hnízd ve starých hnízdech havrana polního (*Corvus frugilegus*; Zawadzka & Zawadzki 2001). Na východním Slovensku hnízdil nejčastěji na stožárech vysokého napětí, méně na stromech včetně listnáčů. Dárce hnízd tam byla také nejčastěji vrána, ale často krkavec, několikrát straka obecná (*Pica pica*), po jednom hníždě i orel královský

(*Aquila heliaca*) a káň lesní (*Buteo buteo*) a 11× obsadil ostříž umělou podložku (Lipták 2007). Vzájemná vzdálenost obsazených hnízd v Peci pod Sněžkou a v Černém Dole v letech 1994–1996 a 1998 byla 2 650–3 300 m, v průměru 2 875 m. Na 18 úspěšných hnízdech bylo prokázáno celkem 45 mláďat (obr. 3), průměrně 2,5 mláděte, v ČR 2,33 mláděte (Hudec & Šťastný 2005), na východním

Obr. 3. Počet mláďat ostříže lesního v hnízdech ($n=18$) na sledovaném území v letech 1989–2010.

Fig. 3. Number of young at the Eurasian Hobby nests ($n=18$) in the monitored area in the years 1989–2010.

Slovensku 2,35 mláděte (Lipták 2007). U jednoho hnízda bylo zjištěno jedno už polovzletné mládě, skutečný počet mláďat však mohl být vyšší.

Určujícím zdrojem potravy pro výživu mláďat byla velmi početně hnízdící jiřička obecná (*Delichon urbicum*). Kolonie s řádově stovkami hnízd se nacházely v Peci pod Sněžkou, největší na hotelích Horizont a Energetik, menší na mnoha dalších budovách v centru obce i boudách na lučních enklávách. V Malé Úpě v počtu nižších stovek párů na Pomezích Boudách a v okolí. Krmení mláďat jiřičkami bylo potvrzeno pozorováním ptáků lovcích v okolí kolonií, při krmení mláďat v hnízdě (obr. 4) a nálezem péroových zbytků v hnízdě. Probst et al. (2011) studovali loveckou strategii ostříže na několika evropských koloniích

břehule říční (*Riparia riparia*), 2/3 ptačí kořisti v severním Durynsku tvořili vlaštovka obecná (*Hirundo rustica*), jiřička obecná, skřivan polní (*Alauda arvensis*) a vrabec polní (*Passer montanus*; Grim & Unger 2019). Parr (1985) zjistil, že v jižní Anglii se při krmení mláďat ostříž specializoval na vlaštovku obecnou, jiřičku obecnou a rorýse obecného (*Apus apus*), v provincii Drenthe v Nizozemsku zjistil van Manen (1995) v hnízdě ostříže několik netopýřích křídel a van der Poel (2011) pozoroval ve středním Nizozemsku ostříže, který za letu odebral hraboše (*Microtus* sp.) mladé poštolce obecné (*Falco tinnunculus*).

Jeden z páru ostříže (pohlaví nebylo rozlišováno) byl trvale přítomen v blízkosti hnízda s mláďaty. Seděl na nejvyšším místě některého smrku, sledoval hnízdo nebo vyháněl potenciální predátory (nejčastěji káň lesní nebo krkavce velkého). Dost často lovil nad hnízdištěm hmyz a ve vzduchu úlovky konzumoval. Podle nápadné velikosti odpadajících křídel se jednalo o motýly (Lepidoptera; Diviš 1998), např. babočku bodlákovou (*Vanessa cardui*) nebo bělásku zelného (*Pieris brassicae*) na jaře a v létě migrující i přes hřebeny hor (Beneš et al. 2002). V Evropě se ostříž obvykle vyskytuje v nížinných oblastech, koncentrovaně u velkých mokřadů, kde loví vážky (Odonata; Keller et al. 2020). O zastoupení velkého létajícího hmyzu v potravě dospělců a mláďat po vyvedení se zmiňují také Parr (1985), Zawadzka & Zawadzki (2001), Bijlsma & Beunder (2007) nebo Grimm & Unger (2019). Dne 18. 5. 1989 jsem na lokalitě Vrchdetva v CHKO Poľana na Slovensku pozoroval několik ostřížů při lovu chroustů (*Melolontha* sp.) nízko v keřích nebo v trávě. Van Diermen (2000) pozoroval v Nizozemsku ostříže při lovu drobných brouků *Phyllopertha horticola* po západu slunce až do setmění.

Obr. 4. Pec pod Sněžkou 4. 8. 1989, nález č. 1. Foto Tomáš Diviš.

Fig. 4. Pec pod Sněžkou, 4 August 1989, finding No. 1. Photo by Tomáš Diviš.

Hlavní příčinou opouštění hnízdišť na sledovaném území byla záměrná nezákonná likvidace hromadných hnízdišť jiříčky obecné na rekreačních budovách po roce 2000. Hnízda jiříčky jsou otloukána a jejich založení je bráněno různými zradidly a mechanickými zábranami (Diviš 2007, Flousek et al. 2015). V sousedním okrese Náchod došlo k růstu početnosti ostržice z odhadu 2–4 páry v roce 1990 na 8–10 párů a hustotě 1–1,2 páru/100 km² v roce 2016 (Diviš 2017), ale v posledních letech jsem zaznamenal zřetelný ústup z tradičních hnízdišť i tam. Výsledky posledních mapování hnízdního rozšíření ptáků v ČR a v Evropě tento trend nepotvrzují nebo možná ještě nezachycují (Keller

et al. 2020, Šťastný et al. 2021). V ČR se hnízdní hustota pohybovala v rozmezí 1–3 párů/100 km², výjimečně až na odhad 5 párů/100 km² (Šťastný et al. 2021). V Evropě byla zřídka vyšší než 5 párů/100 km² (Keller et al. 2020), např. 5,6 páru/100 km² v severovýchodním Polsku (Zawadzka & Zawadzki 2001) nebo 4–7 párů/100 km² v Košické kotlině na Slovensku (Lipták 2007).

PODĚKOVÁNÍ

Šéfredaktorovi časopisu *Sylvia* Janu Huškovi a recenzentům Václavu Beraňovi, Janu Maternovi a Karolině Mikšlové děkuji za velmi přínosné připomínky k rukopisu.

LITERATURA

- Beneš J., Konvička M., Dvořák J., Fric Z., Havelda Z., Pavlíčko A., Vrabec V. & Weidenhoffer Z. (eds) 2002: *Motýli České republiky: Rozšíření a ochrana I, II. Butterflies of the Czech Republic: Distribution and conservation I, II.* SOM, Praha.
- Bijlsma R. G. & Beunder C. 2007: Nazomerse Boomvalken *Falco subbuteo* en libellen Odonata. *De Takkeling* 15(3): 222–232.
- Bijlsma R. G. 2023: Trends en broedresultaten van roofvogels in Nederland in 2022. *De Takkeling* 31: 5–49.
- Bogliani G., Barbieri F. & Tiso E. 1994: Nest-site selection by the Hobby (*Falco subbuteo*) in poplar plantations in northern Italy. *Journal of Raptor Research* 28: 13–18.
- Cepák J., Klvaňa P., Škopek J., Schröpfer L., Jelínek M., Hořák D., Formánek J. & Zárybnický J. (eds) 2008: *Atlas migrace ptáků České republiky a Slovenska.* Aventinum, Praha.
- van Diermen J. 2000: Boomvalk *Falco subbuteo* vangt rozenkevertjes *Phyllopertha horticola*? *De Takkeling* 8: 232–233.
- Diviš T. 1998: Nejrychlejší křídla. *Krkonoše* 4: 14–15.
- Diviš T. 2007: Vejdou se do Krkonoš všichni jejich obyvatelé? *Krkonoše-fizerské hory* 5: 20–21.
- Diviš T. 2017: *Ptáci Náchodska – dravci.* Východočeská pobočka ČSO, Pardubice.
- Flousek J., Gramsz B. & Telenský T. 2015: *Ptáci Krkonoš – atlas hnízdního rozšíření 2012–2014 / Ptaki Karkonoszy – atlas ptaków lęgowych 2012–2014.* Správa KRNP, Vrchlabí a Dyrekcja KPN, Jelenia Góra.
- Fuller R. J., Baker J. K., Morgan R. A., Scroggs R. & Wright, M. 1985: Breeding populations of the Hobby *Falco subbuteo* on farmland in the southern Midlands of England. *Ibis* 127: 510–516.
- Grimm H. & Unger Ch. 2019: Zur Nahrung des Baumfalken *Falco subbuteo* L. in Nordthüringen. *VERNATE* 38: 125–134.
- Hardey J., Crick H., Wernham C., Riley H., Etheridge B. & Thompson D. 2009: *Raptors: A Field Guide for Surveys and Monitoring, 2nd edn.* The Stationery Office, Edinburgh.
- Hudec K. & Štátný K. (eds) 2005: *Fauna ČR, Ptáci – Aves, Díl II/I.* Academia, Praha.
- Keller V., Herrando S., Voříšek P., Franch M., Kipson M., Milanese P., Martí D., Anton M., Klvaňová A., Kalyakin M. V., Bauer H.-G. & Foppen R. P. B. (eds). 2020: *European Breeding Bird Atlas 2: Distribution, Abundance and Change. European Bird Census.* Council & Lynx Edicions, Barcelona.
- Lipták J. 2007: Nesting by Hobbies (*Falco subbuteo*) in the Košice Basin (Eastern Slovakia) from 1996 to 2005. *Slovak Raptor Journal* 1: 45–52.
- van Manen W. 1995: Vleermuizen als prooi van de Boomvalk *Falco subbuteo*. *De Takkeling* 3: 47–49.
- MAPY.CZ 2025: *Mapy.cz.* <https://www.mapy.cz>. citováno 15. 1. 2025.
- Parr S. J. 1985: The breeding ecology and diet of the Hobby *Falco subbuteo* in southern England. *Ibis* 127: 60–73.
- van der Poel P. 2011: Kleptoparasitisme door Boomvalk *Falco subbuteo*. *De Takkeling* 19: 219–220.
- Probst R., Nemeschkal H. L., McGrady M., Tucakov M. & Szép T. 2011: Aerial hunting techniques and predation success of Hobbies *Falco subbuteo* on Sand Martin *Riparia riparia* at breeding colonies. *Ardea* 99: 9–16.
- Rozemeijer G. & de Schipper N. 2002: Onderzoek naar Boomvalken *Falco subbuteo* in Zeeland in 1998–2002. *De Takkeling* 10: 256–261.
- Sergio F. & Bogliani G. 2000: Hobby nest-site selection and productivity in relation to intensive agriculture and forestry. *Journal of Wildlife Management* 64: 637–646.
- Sevink H. 2023: Broedplaatstrouw van Boomvalken *Falco subbuteo*. *De Takkeling* 31: 131–151.
- Štátný K., Bejček V., Mikuláš I. & Telenský T. 2021: *Atlas hnízdního rozšíření ptáků v České republice 2014–2017.* Aventinum, Praha.
- Wiesmüller T., Sömmer P., Volland M. & Schlatterer B. 2002: PCDDs/PCDFs, PCBs, and organochlorine pesticides in eggs of Eurasian Sparrowhawks (*Accipiter nisus*), Hobbies (*Falco subbuteo*), and Northern Goshawks (*Accipiter gentilis*) collec-

- ted in the area of Berlin-Brandenburg, Germany. *Archives of Environmental Contamination and Toxicology* 42: 486-496.
- Zawadzka D. & Zawadzki J. 2001: Breeding populations and diets of the Sparrowhawk *Accipiter nisus* and the Hobby *Falco subbuteo* in the Wigry National Park (NE Poland). *Acta Ornithologica* 36: 25-31.
- Došlo 15. ledna 2025, přijato 15. května 2025.
- Received 15 January 2025, accepted 15 May 2025.*